
≈ BIBLIOTECA – CENTRU COMUNITAR DE INFORMARE ȘI DOCUMENTARE ≈

Margareta CEBOTARI

specialist principal, Biblioteca Națională a Republicii Moldova
mcebotari@bnrm.md

Funcția bibliotecii publice de centru comunitar de informare și documentare este conceptualizată în documente directoare IFLA/UNESCO, în care se stipulează că bibliotecile publice sunt servicii locale, care funcționează în beneficiul comunității locale și oferă informații comunitare. Serviciile și colecțiile pe care le pun la dispoziția membrilor comunității, în conformitate cu funcția educațională a bibliotecii, trebuie să se bazeze, în primul rând, pe specificul local. Bibliotecarii trebuie să fie conștienți de schimbările în societate provocate de dezvoltarea socială și economică, variația de vârstă a populației/schimbările demografice, nivelul de educație al membrilor comunității și contribuția altor instituții participante la procesul cultural și educațional.

Biblioteca publică trebuie să constituie în comunitatea locală instituția-cheie, preocupată de colectarea, conservarea și promovarea culturii locale în toată diversitatea ei. Acest lucru poate fi realizat prin mijloace diverse: întreținerea colecției de istorie locală, organizarea de expoziții, recitaluri, publicarea materialelor de interes local, elaborarea unor proiecte sociale și programe interactive de interes local [5].

Principiile directoare ale IFLA/UNESCO cu privire la serviciile bibliotecii publice stipulează necesitatea acestora de a-și asuma, în cadrul comunității locale, rolul de agent esențial în vederea achiziționării, valorificării și promovării culturii locale în toată diversitatea ei prin conservarea colecțiilor de istorie locală, organizarea de expoziții și cercuri de lectură, publicarea de documente de interes local, promovarea unor programe interactive, prezentări de carte, conferințe pe teme de istorie locală și prin susținerea și dezvoltarea tradițiilor orale locale ca vector important al comunicării istoriei locale [7].

Multiple studii biblioteconomice demonstrează că, în contextul trans-

formărilor sociale, în special din a doua jumătate a secolului XX, schimbări care contribuie la erodarea spiritului comunitar și pe fundalul îngrijorării comunităților din această cauză, bibliotecile publice și-au asumat un rol activ în afirmarea tradițiilor și valorilor culturale locale, prin organizarea unor colecții de istorie locală, inițierea unor servicii de cunoaștere a istoriei locale. Colecțiile de istorie locală găzduite de bibliotecile publice sunt privite ca instrumente capabile să reflecte comunitatea în toată diversitatea ei, să contribuie la educarea societății prin încurajarea participării active a cetățenilor în vederea salvărdării și promovării identității comunitare [2].

Pentru a se integra în conceptul de arhivă documentară comunitară, bibliotecile achiziționează, organizează, prelucrează, selectează și oferă acces la informația comunitară din colecțiile bibliotecii. În acest scop, bibliotecile publice realizează acțiuni de „scanare” a comunității, cumulează în colecțiile bibliotecii informații diverse: studii, diagnoze și analize ale dezvoltării demografice, sociale și culturale ale comunității.

În acest proces se înscriu și cercetările sociologice în scopul cunoașterii necesităților și cerințelor informaționale, culturale, educaționale, de socializare ale utilizatorilor și non-utilizatorilor bibliotecii. Efectuate sistematic, aceste studii permit o cunoaștere mai bună a necesităților comunității, influențează politica de organizare a colecțiilor bibliotecii, conform cerințelor membrilor comunității.

În conformitate cu informațiile prezentate în rapoartele analitice anuale ale bibliotecilor publice din Republica Moldova, asigurarea continuității organizării unor arhive de informații comunitare rămâne a fi un obiectiv principal al politicii de dezvoltare a colecțiilor. Desigur, în condițiile modernizării accesului la colecțiile bibliotecii prin intermediul tehnologiilor informaționale, arhiva documentară comunitară migrează spre formatul virtual/acces deschis.

Astfel, bibliotecile publice asigură accesul de la distanță la informații de identificare a resurselor informaționale comunitare aflate în colecțiile bibliotecii sau în colecțiile altor biblioteci prin organizarea unor procese de digitizare a acestor resurse.

Organizarea unor activități în spiritul respectului față de trecutul și prezentul comunității, față de valorile și tradițiile locale, realizate cu regularitate de către bibliotecile publice, constituie unul din elementele funda-

mentale ce guvernează asumarea identității colective și a spiritului civic al membrilor comunității. Eficiența acțiunilor de promovare a istoriei locale în cadrul bibliotecii se fortifică prin colaborarea bibliotecilor cu mass-media, în direcția schimbării atitudinii pasive sau ignorante a membrilor comunității față de valorile identitare. În același context de idei, putem afirma că organizarea serviciilor/ campaniilor/ inițiativelor sociale de promovare a istoriei locale, crearea unei arhive documentare a comunității – proiecte inițiate de biblioteci, nu este posibilă fără sprijinul administrației publice locale și a instituțiilor educative din comunitate.

Cercetarea bibliografică este partea esențială a procesului general de cercetare organizat în bibliotecile publice. Cultura oricărui popor fără cercetări bibliografice nu rezistă în timp și spațiu, atât în fața trecutului, cât și în fața viitorului. Bibliografia este creatoare de patrimoniu a unei țări, deoarece ordonează informația din orice domeniu, pe orice subiect sau despre personalitățile marcante ale unui neam [3].

Deoarece bibliotecile publice sunt angajate civic, cultural și științific față de comunitățile aflate în aria lor de servire, activitatea bibliografică a lor, ca obiectiv principal, trebuie să se axeze pe organizarea cercetărilor în scopul creării memoriei și a istoriei comunității, acestea fiind părți componente ale patrimoniului cultural al unei țări.

Prin activitatea bibliografică de cercetare a comunității și de realizare a bibliografiei locale, biblioteca devine păstrătoare a memoriei și istoriei comunității. Dicționarul de biblioteconomie și științe ale informării, editat de Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a Academiei de Științe din Moldova în anul 2014, definește astfel termenul *bibliografie locală*: „Bibliografie care înregistrează cărți și alte forme de documente referitor la o anumită zonă geografică. Include informații despre oameni născuți sau care au reședința în această zonă, precum și cărți care se referă la geografie, istorie naturală, arhitectură, istorie socială etc.” [1, p. 38].

Conceptul de bibliografie locală nu este o noutate pentru bibliotecile publice și reprezintă o arie de interes pentru multe biblioteci, care țin în permanență o evidență foarte minuțioasă informațională și documentară, atât din perspectiva curentă, cât și retrospectivă asupra publicațiilor și a părților componente – articole în edițiile periodice, capitole/ menționări în diverse studii istorice, geografice și alte informații – referitoare la unitatea administrativ-teritorială din care face parte biblioteca (sat, raion,

oraș, municipiu) sau la personalitățile care aparțin spațiului respectiv prin naștere sau adopție. Aceste referințe sunt acumulate în biblioteci sub forma unor fișiere bibliografice ce oferă informații prețioase asupra multiplelor fațete ale vieții comunității, pornind de la aspectele sociale, economice, științifice, culturale până la cele referitoare la viața și activitatea oamenilor de seamă ai localității [8].

O metodă tradițională de stocare a informațiilor obținute în urma cercetării bibliografice locale, menținută și până în prezent în bibliotecile publice, este *Fișierul analitic al publicațiilor despre localitate*. Importanța acestui segment al activității bibliotecii în crearea și păstrarea memoriei locale rămâne actuală. Fișele bibliografice sunt documentări inedite, de aici se desprind crâmpoșe de istorie și dezvoltare curentă a localității, istorii de succes despre membrii comunității și multe alte informații de interes local, care, ulterior, pot fi incluse în publicații bibliografice ale bibliotecilor, pot fi colectate informații pentru publicarea unor monografii cronologice ale localității, pentru editarea unor lucrări biobibliografice despre viața și activitatea personalităților marcante ale comunității.

Putem conchide că elaborarea unor bibliografii locale retrospective, biobibliografii ale personalităților locale, transformarea unei părți a colecțiilor bibliotecii într-o arhivă documentară comunitară totul contribuie la dezvoltarea procesului de cunoaștere locală și îmbunătățirea relațiilor între bibliotecă și comunitate.

În același timp, este important ca informația comunitară, adunată prin activitatea constantă de cercetare bibliografică, să fie promovată, în special în contextul mediatizării rolului bibliotecilor publice în domeniul conservării memoriei locale, dar și pentru accentuarea importanței bibliotecii moderne ca centru comunitar de informare și documentare. Conform unor studii de specialitate, prin serviciile de calitate oferite, biblioteca publică, ca centru comunitar de informare și documentare, este percepută de membrii comunității astfel:

- loc unde găsești un bibliotecar de referințe pentru a satisface nevoile informaționale ale membrilor comunității;
- loc de formare/instruire personală pe parcursul vieții, dezvoltare de noi competențe;
- loc de obținere a informației despre istoria, situația demografică a comunității;

- loc de promovare a informațiilor despre toate activitățile vieții economice, sociale, culturale ale comunității;
- loc de promovare a informațiilor comunitare în format virtual: deciziile primăriei, anunțuri ale instituțiilor din localitate și alte documente de interes pentru membrii comunității;
- loc de întruniri și reuniuni;
- loc de acces la computere publice;
- loc pentru votare etc. [4].

Prin dezvoltarea continuă a activității bibliotecilor publice, ca centre comunitare de informare și documentare, se contribuie la recunoașterea de către administrația publică locală a aportului bibliotecilor în procesul de dezvoltare economică, educativă și culturală a membrilor comunității. Putem afirma că rolul bibliotecilor publice în dezvoltarea comunității este constructiv, deoarece activitatea de zi cu zi a bibliotecilor se încadrează cu succes în satisfacerea cerințelor informaționale, culturale și educative ale membrilor comunității.

La Forumul Managerilor din cadrul Sistemului Național de Biblioteci (3 noiembrie 2021), organizat anual de Biblioteca Națională, s-au adoptat prioritățile profesionale pentru anul 2022 pentru bibliotecile publice din Republica Moldova, inclusiv cele ce se referă la aprofundarea rolului bibliotecii de garant al memoriei locale.

În scopul realizării acestei priorități, au fost formulate repere și inițiative-cheie recomandate pentru bibliotecile publice, pentru a reuși să fortifice rolul lor în formarea și dezvoltarea memoriei locale, contribuind la conturarea identității locale:

- *identificarea, generarea, stocarea și comunicarea informației despre comunitate/localitate și personalitățile locale* – diversificarea formelor și metodelor de activitate în baza tehnologiilor de informare și comunicare orientate spre dezvoltarea comunitară, transmiterea cunoștințelor de interes comunitar pentru/între membrii comunității, implicare în proiecte de interes comunitar etc.

- *selectarea, stocarea și prelucrarea biblioteconomică a surselor de informare despre comunitate/localitate, personalități locale și a publicațiilor de producție locală* – diversificarea surselor de identificare a documentelor de interes local; constituirea/dezvoltarea colecțiilor de ziare raionale și locale, alte publicații despre localitate/ personalități locale; crearea/dezvoltarea

arhivelor electronice/fișierelor tradiționale ale resurselor informaționale despre localitate/ personalități locale; utilizarea informației din Biblioteca Digitală „Moldavica” etc.

- *diversificarea cercetării bibliografice privind comunitatea/ localitatea concretă în care activează biblioteca* – elaborarea listelor bibliografice, biobibliografiilor ale personalităților locale, e-Buletinelor bibliografice informative, implementarea Diseminării Selective a Informației (DSI) pentru membrii comunității etc.

- *elaborarea publicațiilor tipărite și online în scopul cunoașterii comunității/localității* – calendare/ albume cu imagini de promovare a florei și faunei din localitate, materiale promoționale despre obiceiurile și tradițiile locale, promovarea specialiștilor din diverse domenii, istorii de succes despre localitate și membrii comunității etc.

- *oferirea accesului online la informații despre viața politică, economică și culturală a comunității/localității* – pe blog, pagina de Facebook a bibliotecii etc.

- *organizarea activităților științifice și culturale de promovare a patrimoniului material și imaterial local* – atragerea cetățenilor în crearea memoriei comunitare/locale: cluburi de studiere a istoriei locale, cunoașterea și promovarea tradițiilor și obiceiurilor locale, organizarea de campanii și alte acțiuni de cunoaștere și protejare a florei și faunei locale;

- *inițiere/coordonare/participare în proiecte comunitare* – colaborări cu casele de cultură, muzeele locale, agenții economici, instituții de învățământ, administrația publică locală; prezentări pe blog/ pagina de Facebook a bibliotecii și a primăriei a informațiilor referitoare la activitățile în cadrul proiectelor comunitare, date de impact, istorii de succes etc. [6].

Ediția a cincea a Programului Național *LecturaCentral* – 2022, cu genericul *Consolidarea relațiilor între bibliotecă și comunitate*, este o platformă eficientă de amplificare a prezenței bibliotecii ca garant al formării/dezvoltării memoriei locale. Ne referim la organizarea activităților literare de afirmare a tradițiilor și valorilor culturale locale, inițierea unor cluburi de istorie/cunoaștere locală pentru membrii comunității, promovarea operelor literare ale scriitorilor din Republica Moldova originari din localitatea aflată în aria de servire a bibliotecii, implicarea în proiecte comunitare de promovare a cărții și lecturii, promovarea celor mai buni cititori, celor mai bune istorii de succes despre importanța lecturii în viața membrilor

comunității, promovarea personalităților marcante ale acestei comunități, inițierea unor proiecte sociale și programe interactive de interes local etc.

Prin astfel de activități, bibliotecile publice se vor implica concludent în educarea spiritului civic al membrilor comunității, în formarea și promovarea valorilor identitare locale, va fi aprofundat rolul bibliotecii de garant al memoriei locale, confirmând rolul esențial al bibliotecii de centru comunitar de informare și documentare.

Referințe bibliografice:

1. DICȚIONAR de biblioteconomie și științe ale informării. Chișinău: BȘC „Andrei Lupan”, 2014, 530 p. ISBN 978-9975-4094-8-3.
2. FLORIȚĂU, Simona. Servicii noi pentru comunitatea locală. In: Lectura: Revista BJ „Octavian Goga” Cluj. 2006, nr. 2, pp. 5-10. ISSN 1220-7179.
3. KULIKOVSKI, Lidia. Bibliografia creatoare de patrimoniu. In: Simpozionul național de studii culturale: Dedicat Zilelor Europene ale Patrimoniului. Rezumatele comunicărilor. Ediția a 3-a, 28 septembrie 2021. Chișinău: UNU, 2021, pp. 56-57. ISBN 978-9975-3337-7-1.
4. McCOOK, Kathleen de la Pena. Un loc la masă: participarea la dezvoltarea comunității. Chișinău: Magna Princeps, 2010. 110 p. ISBN 978-9975-4132-3-7.
5. NECESITĂȚI locale. Cultura locală. In: Biblioteca publică: Linii directoare IFLA/UNESCO pentru dezvoltare. Chișinău: Editura Epigraf, 2007, pp. 18-19. ISBN 978-9975-924-57-3.
6. PRIORITĂȚI profesionale ale anului 2022. In: Forumul Managerilor din cadrul Sistemului Național de Biblioteci „Consolidarea relațiilor dintre bibliotecă și comunitate: premisă pentru dezvoltare și rezistență în timp”. Ediția a XXVI-a, 3 noiembrie 2021 [online]. [citat 13.04.2022]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/biblioteca/Forumul%20Managerilor%202022.pdf>
7. SERVICII pentru comunitate [online]. [citat 13.04.2022]. Disponibil: https://www.academia.edu/26532718/Servicii_pentru_comunitate
8. TOPORAȘ, Camelia. Proiectul „Oamenii Galațiului” la Biblioteca Județeană „V.A. Urechia” Galați. In: Axis Libri. Anul IV, nr. 12, septembrie 2011, pp. 17-19. ISSN 1844-9603.